

Dr. Craig Keener, Acts, Hotuba ya 19

Matendo 18, Paulo Aja Korintho

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 19 cha Matendo 18. Paulo anakuja Korintho.

Kwa furaha, kwa kawaida, hata tunapoteseka nyakati fulani, kuna nyakati za ahueni baadaye. Makedonia ilikuwa mbaya sana kwa Paulo, na Sila, kimwili na pengine kihisia. Lakini walipofika Korintho, mambo yametulia sana.

Athene, kuna upinzani wa maneno, lakini hakuna mateso katika suala la kupigwa au mambo kama hayo. Na vivyo hivyo na Korintho. Angalau kwa miezi 18, atakuwa na furaha sana.

Na Bwana atazungumza naye katika ono la usiku na kumtia moyo hivyo huko Korintho. Vema, tuangalie Korintho. Korintho ilikuwa karibu na Athene.

Korintho ulikuwa mji mkuu wa Akaya. Kwa kweli, injili lazima ilienea kutoka huko kwa sababu, katika 2 Wakorintho, Paulo anazungumza juu ya makanisa ya Akaya. Vema, katika mstari wa 2, tunasoma kwamba sababu ya yeye kukutana na Akila na Prisila pale, wamefukuzwa kutoka Rumi.

Inasema kwamba maliki Klaudio alikuwa amewafukuza Wayahudi kutoka Italia. Hii pia inathibitishwa na Suetonius. Kuna mjadala kuhusu wakati hii ilifanyika.

Kwa kawaida ni tarehe 41 au mara nyingi zaidi na pengine zaidi, na nimeandika juu ya hili, mwaka wa 49. Dio Cassius katika karne ya tatu hatoi ushahidi wa kufukuzwa. Sehemu hiyo ya Dio Cassius haipo.

Lakini badala yake anathibitisha kwamba Wayahudi chini ya Klaudio hawakuweza kukutana. Na hiyo inaweza kuwa katika 41. Inaweza kuwa mapema, kizuizi kidogo.

Na kisha katika 49, walifukuzwa. Kwamba walifukuzwa ni hakika kwa sababu Suetonius na Luka wote wanathibitisha hili kwa kujitegemea. Luka anaandika mbele ya Suetonius.

Suetonius hakika hakuipata kutoka kwa Luka. Anatupa maelezo ambayo Luka haitoi na pengine Luka hangetaka kutoa. Lakini Suetonius anaandika mwanzoni mwa karne ya pili.

Anaandika muda mrefu kabla ya Dio Cassius, karibu karne moja kabla ya Dio Cassius kuandika. Kwa hivyo, tuna sababu nzuri ya kuamini kuwa ni kufukuzwa. Kulikuwa na

kufukuzwa sawa na Tiberio wakati kwa kweli idadi ya vijana hawakufukuzwa tu bali waliandikishwa katika jeshi la Kirumi kwenda kupigana na pengine kupoteza maisha yao.

Inakadiriwa, kulingana na marejeleo hayo kuhusu kufukuzwa chini ya Tiberio, inakadiriwa kwamba kulikuwa na Wayahudi wapatao 40 hadi 50,000 huko Roma, ambao labda wangukuwa 5% ya wakazi wa Roma. Sasa tunapozungumzia kufukuzwa, kwa kufukuzwa tunamaanisha walifukuzwa rasmi, sio kwamba kila mtu aliondoka kweli. Mara nyingi Warumi wangetoa matamko rasmi maarufu, kikundi hiki kilifukuzwa kutoka Roma.

Kweli kila mtu aliondoka? Labda sivyo. Ingekuwa ngumu sana kwao kurejesha mali zao baada ya kufukuzwa kuisha na baadhi yao wangerudi. Mambo haya hayakutekelezwa kama yalivyoamriwa.

Kwa hiyo, wasomi wengi wanafikiri kwamba si Wayahudi wote walioondoka, licha ya lugha ya Suetonius na hasa Luka. Lakini kumbuka Luka wakati mwingine anatumia maneno yote kwa njia ya kupita kiasi, kama vile Matendo sura ya 19, Asia yote ilipokea neno kupitia huduma ya Paulo huko Efeso. Hakika ilienea Asia yote, lakini je, hiyo inamaanisha kihalisi kila mtu binafsi? Ni sawa na Mathayo na Mathayo 4, wote waliokuwa katika Shamu waliokuwa wagonjwa waliletwa kwa Yesu naye akawaponya wote.

Ikiwa alimponya kila mtu katika Shamu ambaye alikuwa mgonjwa katika Mathayo sura ya 4, tunawapata wapi wagonjwa wote katika sehemu nyingine ya Mathayo? Je, tunawapata wapi wagonjwa wote katika Matendo? Kwa hivyo, kuna kipengele cha, na haikuwa waandishi wa Biblia tu, namaanisha kuwa ni waandishi kwa ujumla ambao wangetumia yote kwa njia hii. Haikumaanisha kila mtu binafsi, lakini ilimaanisha kuenea sana. Suetonius anasema kwamba hii ilitokea kwa sababu ya Crestus mmoja.

Crestus lilikuwa jina la kawaida la mtumwa, kwa hiyo lilikuwa jina la kawaida huko Roma. Kwa kweli lilikuwa neno la Kigiriki linalomaanisha aina. Lakini pia ilikuwa ni tahajia isiyo sahihi ya Kirumi ya Christus kwa sababu Warumi hawakuwa na ufahamu wa jina hilo mbali na Kristo.

Suetonius alijua jina Kristo, lakini chanzo chake kinaweza kuwa hakikufanya hivyo. Na wasomi walio wengi hapa wanafikiri kwamba chanzo cha Suetonius kilimwelewa vibaya Krestus, na kwamba kufukuzwa kwa jumuiya ya Wayahudi kutoka Roma, machafuko hayo, kulihusiana na Kresto mmoja. Vema, hilo lingekuwa na maana, kwa sababu Kristo alikuwa nani? Kristo alikuwa mfalme, na hilo lisingeendelea vizuri sana huko Rumi.

Na pia, jumuiya ya Kiyahudi ingekuwa ikijadiliana juu ya nini? Vema, pengine hawangukuwa wakibishana juu ya mtumwa kiasi kwamba wangukuwa wakijadili juu ya utambulisho wa Kristo. Kwa hiyo, wanazuoni wengi wanafikiri kwamba hivyo ndivyo walivyokuwa wakijadiliana, na angalau baadhi ya Wayahudi walilazimika kuondoka. Kwa hakika, wachochezi wangukuwa na hekima kuondoka mjini baada ya amri hiyo kutolewa.

Wale ambao walihusika katika mabishano wangukuwa na busara kuondoka. Kwa nini Luka hakutaja hili? Kumbuka, Luka anaandika kuomba msamaha. Unapoandika barua ya kuomba msamaha, kama Josephus alivyofanya, unataja vitangulizi vyema.

Huwataji wabaya. Na ikiwa hilo lilikuwa na uhusiano wowote na mijadala kuhusu Yesu kuwa Kristo, kulikuwa na sababu nzuri kwa Luka kutotaka kukazia jambo hilo. Lakini pia kulikuwa na sababu nzuri kwa Akila na Prisila, ambao labda walikuwa waamini Wayahudi.

Huenda walikuwa wamoja kwa Kristo kupitia kwa Paulo, lakini wanaweza kuwa tayari walikuwa waumini wa Kiyahudi huko Rumi. Tunasoma kuhusu watu kutoka Rumi tayari katika Matendo Sura ya 2. Rumi haikuwa na kila kitu walichohitaji na Paulo kufika huko au wengine kama moyo wa dola. Lakini kulikuwa na baadhi ya waumini huko.

Na hata hivyo, walifukuzwa pengine karibu mwaka wa 49, ambayo ingefaa simulizi hili kwa sababu, kwa sababu ambazo tutaona, hii inafanyika mahali pengine karibu 51, kutoa au kuchukua mwaka. Akila na Prisila au Priska. Paulo anatumia katika barua zake majina rasmi Priska na Silvanus, majina rasmi ya Kilatini.

Luka anatumia majina yasiyo rasmi zaidi Prisila na Sila, lakini hawa ni watu sawa. Haya ni matoleo yasiyo rasmi, matoleo yasiyo rasmi ya Kilatini ya matoleo rasmi ya Kilatini ambayo Paulo anatumia. Na tunapata hiyo mahali pengine.

Kuna marejeo manne kati ya sita ya Agano Jipya ambayo yanamtaja Priska kabla ya kumtaja Akila, ambayo inaonyesha kwamba alikuwa wa hadhi ya juu. Mara nyingi katika nyakati za zamani, kulikuwa na tofauti kwa hili, lakini mara nyingi ingekuwa kama mume alizaliwa mtumwa na mke alizaliwa huru. Kisha ingemtaja mke kwanza.

Kwa kawaida, vinginevyo, ilimtaja mume kwanza ikiwa hakuwa wa hali ya juu. Kwa majina ya Kirumi, majina ya Kirumi yalikuwa ya kawaida kwa Wayahudi waliozungumza Kigiriki na Kilatini huko Roma. Sio kila mtu alikuwa na moja kwa njia yoyote, lakini ilikuwa ya kawaida.

Tena, kulikuwa na raia wa Kirumi huko Roma pia. Wengine wanafikiri kwamba Akila labda alikuwa mshiriki aliyeachiliwa huru wa Gens Achillea huko Roma, na hapo

ndipo alipopata jina lake. Ingawa Luka anasema alitoka Ponto, kwa hivyo labda lilikuwa jina la familia kutoka kizazi cha mapema.

Hata hivyo, inabishaniwa. Priska anaweza kuwa raia wa Kirumi, raia wa Kirumi wa Kiyahudi, wa Jenerali wa Kirumi Priska, jina la ukoo wa Kirumi au jina la ukoo Priska. Tunasoma katika barua za Paulo, Warumi 16, 3 hadi 5, 1 Wakorintho 16, na tunasoma mahali pengine kwamba walikuwa na kanisa la nyumbani.

Waliongoza kanisa la nyumbani. Hiyo ilikuwa kawaida sana. Tayari tumetaja makanisa ya nyumbani nyuma katika sura ya 12.

Msingi wa kiuchumi wa Akila na Priskila au Priskila na Akula ulikuwa upi? Naam, walikuwa na uhamaji mwingi, ambao watu wengi hawakuwa nao. Namaanisha, kulikuwa na watu wengi waliosafiri, lakini watu wengi waliishi maisha yao yote katika kijiji kimoja au sehemu moja. Walihama kutoka Ponto hadi Rumi hadi Korintho hadi Efeso hadi Rumi.

Tunaona kwamba, angalau, Akila aliona, lakini hao wawili angalau walikuwa kutoka Rumi, Korintho hadi Efeso kurudi Rumi. Tunaweza kuona hilo katika barua za Paulo. Walikuwa mafundi na wafanyabiashara.

Wafanyabiashara na wafanyabiashara wakati mwingine walilazimika kuhama. Wafanyabiashara mara nyingi walifanya. Mara nyingi wahamiaji, kama wangesafiri, wakati wowote wangeenda kwenye jiji jipya, wangelazimika kuishi kulingana na sheria za jiji hilo mwenyeji.

Wangeweza kukutana pamoja kwa ajili ya biashara. Wageni wa vikundi tofauti walikutana pamoja na wakati mwingine walitambuliwa kama palatuma inayojitegemea, kikundi cha wafanyabiashara ambacho kilikuwa na uhuru wake wa kisiasa, kilichotambuliwa kuwa tofauti na, au kabila linalotambuliwa kuwa lake, jamii ya wageni wakaaji katika jiji. Sikupaswa kusema kikundi cha biashara, kikundi cha kikabila.

Pia tunaona kwamba lazima walikuwa na njia za kiuchumi kwa sababu walifanya kazi kama walinzi. Ninamaanisha, mtu wa kawaida aliishi katika miji, aliishi katika hadithi za juu ambapo hawakuweza kufanya kazi yoyote. Katika vyumba vya juu, vyumba walimoishi vingekuwa vikubwa vya kutosha kulala.

Na wakati mwingine wangeweza kuwa na brazier ya mkaa ya kupikia. Lakini kawaida haitakuwa kubwa sana. Kwa hiyo, watu wengi walikuwa maskini.

Hawakuweza kumudu kuwa walinzi na kufadhili watu katika nyumba zao. Unaweza kuwa na baadhi ya nyumba ambapo unaweza kufadhili watu. Ikiwa baadhi ya

majirani zako wangekusanyika katika nyumba hizi kubwa zaidi kwenye orofa za juu, kungekuwa na barabara ndefu ya ukumbi ambayo ingeunganisha vyumba tofauti.

Na hivyo, unaweza kuwa kama mahali pa muda mrefu ambapo unaweza kuwa na mkutano. Lakini majirani zako watalazimika kukubaliana na hilo, bila shaka. Na hapo huenda ndipo baadhi ya makanisa ya nyumbani huko Rumi yalipokutana.

Huenda yalikuwa makanisa ya ghorofa. Lakini kwenye ghorofa ya kwanza, wakati mwingine walikuwa, vizuri, kwa kawaida walikuwa na nafasi zaidi. Walikuwa na vyumba bora kwenye ghorofa ya kwanza.

Na Akila na Prisila, ikiwa wanakaribisha makanisa nyumbani mwao, yamkini walikuwa na nyumba kubwa za kutosha kwa kusudi hilo. Wao ni mikoa ya Mashariki na hivyo Wayahudi. Hiyo haikuwa hadhi nzuri, lakini wameunganishwa kitamaduni.

Wao ni mafundi, ambayo ilikuwa kazi ya chini ya mijini, lakini ilikuwa mbali zaidi. Ilikuwa hadhi ya chini, lakini ilikuwa mbali zaidi ya kile wakulima walikuwa nacho. Uhuru wao, kiasi, na uhamaji unaonyesha kwamba walikuwa na mapato fulani.

Huko Korintho, una tofauti kubwa ya tabaka. Na pengine kama huko Roma, unaweza kuwa na baadhi ya watu matajiri wanaoishi kwenye ghorofa za chini na maskini wanaoishi juu yao. Lakini pia ulikuwa na ubaguzi fulani katika suala la tabaka la kiuchumi.

Tajiri huko Korintho waliishi hasa karibu na cranium, mtaa wa pekee huko Korintho. Huenda makanisa mengi ya nyumbani yalikuwepo na watu wangetembea huko. Ingawa kanisa la kwanza la nyumbani pengine litakuwa katika eneo la Kiyahudi karibu na sinagogi, Nyumba ya Titio Haki.

Labda Gayo Titius Jaji, wengine wanafikiri. Baadhi ya wanawake walikuwa mafundi. Mara nyingi zaidi, walisaidia katika kuuza.

Waume na wake wakati fulani waliunda ushirikiano wa kibiashara. Wakati mwingine na pesa za mke katika kipindi hiki. Ushirikiano huo uliitwa *societas* au *societas*.

Kwa nini walikuwa Korintho kwa kuanzia? Na kwa nini Paulo alikuwa Korintho kwa kuanzia? Naam, lilikuwa jiji la maana sana na huenda lilikuwa na jumuiya ya Wayahudi yenye maana zaidi katika Ugiriki, au katika Akaya, kusini mwa Makedonia. Kipengele cha Kirumi ni maarufu na hata kinatawala. Majina manane kati ya 17 ya Wakristo tuliyo nayo kutoka Korintho, majina katika kanisa la Korintho, ni Kilatini.

Mnao Krispo, Titio mwadilifu, Erasto, ikiwa Erasto alikuwa mwanachama. Sosthenes ni Mgiriki. Lakini majina mengi, karibu nusu ya majina, yako katika Kilatini.

Kweli, Korintho ilikuwa na idadi kubwa sana ya watu wenye majina ya Kirumi na watu waliozungumza Kilatini. Wayahudi wengi walikuwa na majina ya Kirumi, lakini si asilimia hii. Theluthi moja ya watu waliotajwa katika barua za Paulo wana majina ya Kirumi.

Kwa hivyo, hii ni mara kumi zaidi ya ilivyotarajiwa kati ya wasio Warumi. Kwa hivyo labda wanaingia kwenye jamii ya Warumi pia. Ikiwa ungekuwa raia wa Korintho, ungekuwa raia wa heshima wa Roma.

Ilikuwa imeanzishwa kama koloni ya maveterani hapo awali. Na kwa sababu hiyo, walikuwa na tabaka zima la nouveau rich. Watu wengi ambao walikuwa, badala ya maveterani kweli walikaa huko.

Ulikuwa na watu wengi walioachwa huru wa Kirumi ambao walikaa huko. Lakini walikuwa wanasonga mbele kiuchumi. Roma ilikuwa imeharibiwa, nadhani karibu 146 mahali fulani KK.

Ilikuwa imelala kwa muda mrefu, ingawa akiolojia inaonyesha kulikuwa na Wagiriki ambao walirudi na kuishi huko. Lakini ilianzishwa upya kama jiji chini ya Kaisari katika karne ya kwanza KK. Na labda karibu mwaka wa 44.

Na kwa wakati huu, Warumi wengi walihamia. Kwa hivyo, una wakoloni wa Kirumi. Lakini Wagiriki pia walikuwa wakihamia kutoka mashambani hadi jiji hili jipya lililoanzishwa.

Na pia ulikuwa na wageni wengi huko kwa sababu ilikuwa sehemu yenye biashara nyingi. Ilikuwa moja kwa moja kwenye Isthmus ya Korintho. Isthmus, kwa kweli walijaribu kuchimba mfereji.

Nero alijaribu kuchimba mfereji na hakufanikiwa. Lakini walikuwa na kile kilichoitwa dialkos, ambapo unaweza kuvuta mizigo. Kwa hivyo, hukutaka kuzunguka ncha ya kusini ya Ugiriki kwa sababu haikuwa rahisi kupitika.

Miamba sana na kadhalika. Kwa hiyo, ikiwa ungekuwa unatoka Italia, ungeweza kwenda kaskazini na kuchukua njia ya nchi kavu ambayo nilitaja hapo awali, Via Egnatia. Au unaweza kusafiri kwa meli kutoka Italia.

Unaweza kusafiri kwa meli hadi, vizuri, kuna njia zingine za kusafiri kuelekea kusini zaidi. Lakini kama ungetaka kupitia Ugiriki na ungetaka kwenda Asia Ndogo, ungeweza kuvuka Adriatic na kuingia kwenye eneo hili la maji hadi ulipofika Isthmus ya Korintho. Na kisha mizigo inaweza kuvutwa katika kitu kama mabehewa kuvuka.

Wakati mwingine unaweza hata kutumia ndogo, unaweza hata kukokota boti ndogo kuvuka. Katika kuwaweka kwenye kitu chenye magurudumu, wavute kwenye dialkos. Na kisha upande mwingine wa dialkos, ulikuwa na Bahari ya Aegean.

Na kutoka hapo unaweza kusafiri moja kwa moja hadi Asia Ndogo. Asia Ndogo lilikuwa jimbo la Kirumi lililostawi zaidi katika kipindi hiki. Kwa hiyo, kulikuwa na ngono nyingi kati ya Asia Ndogo na Roma.

Kwa hiyo, ulikuwa mji wenye ustawi sana. Pia ilikuwa na mengi, vizuri, unaweza kukisia ikiwa umesoma 1 Wakorintho, pia ilikuwa na uasherati mwingi wa ngono, ambao ulikuwa wa asili katika miji ya bandari na mara nyingi mabaharia ambao huenda kwa miezi bila kuwa nyumbani, ingawa mabaharia wenyewe mara nyingi walikuwa watumwa. Hivyo mara nyingi ndivyo walivyowafanya watu wafanye mambo ya aina hiyo au watu maskini sana.

Lakini ilikuwa imesemwa kuhusu Korintho ya kale kwamba si kwa kila mtu ni safari ya kwenda Korintho. Na kwa Wakorintho ilisemekana kutenda kama Mkorintho kingono. Ilikuwa maarufu kwa ukahaba uliowekwa kwa Aphrodite katika kipindi cha awali, ingawa akiolojia inaonyesha kwamba huko Acro-Korintho, Hekalu la Aphrodite halikuwa na makahaba elfu wa ibada.

Labda walikuwa wakiishi tu katika jiji la chini na kujitolea kwa Aphrodite. Lakini hiyo ilikuwa katika Korintho ya kale. Lakini Korintho mpya bado ilikuwa na sifa ya uasherati.

Bado tunaipata katika hati za kipindi hiki, na ilikuwa ya asili kama jiji la bandari. Efeso ilikuwa na mengi ya hayo pia. Kwa vyovyote vile, kitu kingine ambacho Korintho kilikuwa nacho, kwa sababu ulikuwa mji wa bandari kwenye Isthmus, vizuri, kwa kweli ulikuwa na bandari zake kwenye Isthmus, Likaoni upande mmoja na Cancrui kwa upande mwingine, ambapo Phoebus kutoka katika Warumi 16, mstari wa 1 na 2, na Cancrui pia imetajwa.

Paulo alisafiri kwa meli kutoka huko katika Matendo 18, karibu mstari wa 18. Kwa vyovyote vile, ulikuwa na watu wengi, wageni wengi wakija mle. Kwa hiyo Korintho iligeuka kuwa ya aina mbalimbali.

Wageni wengi kutoka Mediterania ya Mashariki kwa asili walizungumza Kigiriki, ingawa watu karibu na jiji walizungumza zaidi Kilatini. Walitumia Kilatini katika maandishi yao. Sehemu hii ya chini ya jiji, unaweza kuona kutoka kwa vipande vya vyungu vilivyovunjika na kadhalika, walichoandika kilikuwa Kigiriki, na kile ambacho labda walizungumza mara nyingi kilikuwa Kigiriki, ambacho kilikuja kuwa maarufu tena katika karne ya 2.

Kwa vyovyote vile, walikuwa na Asclepius ilikuwa kubwa sana, Cancrui, vizuri, Isis na Serapis, na kisha Asclepius, ambayo ilikuwa ibada ya Kigiriki, ilikuwa kubwa katika Korintho na nje kidogo ya Korintho. Lakini mengi ya wageni, ikiwa ni pamoja na idadi ya Wayahudi. Kwa hiyo, tena, palikuwa mahali pa asili pa kutulia.

Sasa, tunaona kwamba Paulo anafanya kazi nao katika kazi hiyo hiyo. Hii ni mara ya kwanza tunagundua kwamba Paulo anafanya biashara. Labda hilo ni jambo ambalo Luka anataka kutaja zaidi ya lazima, kwa sababu lilidharauliwa na wasomi, na Paulo kwa kweli anaorodhesha kati ya mateso yake katika 1 Wakorintho 4:11 na 12, akifanya kazi kwa mikono yake.

Lakini kazi ya mikono ilidharauliwa na wanafalsafa, na ilidharauliwa hasa na wasomi. Kulikuwa na njia nne ambazo mtu mwenye hekima angeweza kupata mshahara. Unaweza kutoza ada, hiyo ni masomo.

Hivyo ndivyo baadhi yetu tunavyoendesha maisha yetu sasa. Tunafanya kazi kwa shule zinazotoza karo. Unaweza kuwa na mlinzi.

Unaweza kuajiriwa kama mtaalamu wa nyumbani, kutumiwa kwa burudani kwenye karamu au kitu kingine, na mtu huyo atasema, vema, mimi ni mlezi wa sanaa. Naam, mimi ni mlinzi wa elimu. Nina mjuzi wangu wa nyumbani ambaye ananifundisha, na ninafanya chochote anachosema, mradi anachosema ndicho ninachokubaliana nacho.

Na asiposema ninachokubaliana nacho, basi naweza kupata jingine, unajua. Wale hawakujulikana kila wakati, wakati mwingine walijulikana kwa kubembebeza. Lakini kwa vyovyote vile, mwingine alikuwa akiomba.

Wanafalsafa wengi hawakukubali hilo. Ilizingatiwa tabaka la chini sana, lakini ndivyo wasomi walivyofanya. Wabishi wangesimama kwenye kona ya barabara.

Walikuwa na kidogo isipokuwa mavazi yao. Unajua, kanzu moja. Wangukuwa na pochi ya kuomba, ingawa inasemekana mmoja wao alipomwona mvulana akichota maji kwa mikono yake, alitupa kikombe chake.

Lakini wangukuwa na mfuko wa kuombaomba, na wangukuwa na fimbo. Sasa, nyakati fulani walikuwa wakiburudisha watu, lakini baadhi yao wangeweza kuwa wakali sana na wabaya sana. Inasemekana kuwa katika moja ya visa vya wabishi, mwanafalsafa huyu mbishi alisema atafanya mazoezi, na akashauri wengine wafanye mazoezi, wakiomba sanamu ili uweze kuzoea kukataliwa.

Lakini pia, wakati mwingine, na hii inaweza kuwa, tunayo hii katika fasihi ya zamani, lakini inaweza kuwa ni kuzidisha. Wangeweza kutumia wafanyakazi wao. Je, wakikuchokoza kama hukuwapa pesa? Lakini ikiwa uliwapa pesa, wanaweza

kukutukana ili tu kukuonyesha kwamba hawakujali maoni yako kuwahusu, na hivyo ndivyo wabishi walivyokuwa.

Mdharau mmoja alialikwa kwenye karamu, na kila kitu kilikuwa sawa karibu naye. Na baada ya muda, alitema mate kwenye mapaja ya mwenyeji. Akasema, kwa nini ulitemea mate mapajani mwangu? Tulisema kila kitu kingine hapa kilikuwa sawa.

Hakuwa na kitu kingine cha kutema mate. Pia wakati mwingine walijulikana kwa kujichangamsha kingono au kutoa uchafu hadharani kwa sababu hawakujali mtu yeyote alifikiria nini kuwahusu. Naam, Paulo hakuwa katika mapokeo hayo ya, unajua, wanafalsafa wabishi.

Baadhi ya mawazo yake, kama mawazo ya baadhi ya Wastoa, kuna baadhi ya maeneo ya mawasiliano, lakini Paulo, unajua, hafanyi mambo kama hayo. Lakini kuhubiri kwa uwazi, wakosoaji walikuwa miongoni mwa waliofanya hivyo, lakini pia wanafalsafa wengine, hasa wale ambao hawakuweza kupata kazi mahali fulani. Kwa hiyo alikuwa akiomba.

Watu wengine wangeomba, lakini kulikuwa na aina moja ambayo labda ilidharauliwa zaidi. Wakosoaji hawakutaka kufanya hivyo, na wanafalsafa wengine hawakutaka kufanya hivi au kuomba, lakini wakati mwingine baadhi ya wengine wangeona hii kuwa bora kuliko kuomba. Kazi ya mikono.

Katika itikadi ya kiungwana, hiyo ilikuwa ni ya kudhalilisha sana. Tu, unajua, kulikuwa na ufundi fulani ambao ulionekana kuwa bora zaidi. Fundi wa fedha alikuwa bora kuliko, tuseme, mfua chuma, lakini kwa vyovyote vile, kulikuwa na tofauti kama Stoiki, Cleanthes, na Missonius Rufo, ambao walithamini kazi, wazo la Wastoa la kujitosheleza, lakini lilithaminiwa zaidi na vibarua wenyewe.

Hawangemdharau Paulo kwa hilo, na ilisifiwa katika vyanzo vya Kiyahudi. Shemaya. Nimezungumza mapema kuhusu Hillel na Shemaya.

Naam, kizazi kilichopita cha wahenga walisemekana kuwa Shemaya na Abtalioni. Naye Shemaya asema, Upendo kazi, Mishneh Abot, 110. Rabbi au Rabban Gamaliel ben Judah Hanasi, rabi wa baadaye sana, alisema, Kujifunza Torati ni kuzuri pamoja na njia ya dunia.

Kwa maneno mengine, kufanya kazi. Kwa maana taabu yao husababisha dhambi kusahaulika. Wakati mwingine leo tunasema akili isiyofanya kazi ni sehemu ya kazi ya shetani au chochote kile.

Rabi Eliezeri mwana wa Azaria. Ikiwa hakuna Torati, hakuna njia ya ardhi. Kama hakuna njia ya ardhi, hakuna Torati.

Baadaye marabi walionya dhidi ya kutegemea wengine. Lakini kwa upande mwingine, una Rabi Nehunya ben Hakanah. Ukichukua nira ya Torati, utakuwa huru kutoka kwa nira ya Rumi na kutoka kwa njia ya dunia.

Vyanzo vya baadaye pia vinaamuru mwalimu alipwe. Kwa hivyo hatimaye ikawa taaluma zaidi na ilijumuisha zaidi ya wale ambao hawakuwa matajiri wa kujitegemea tayari au walikuwa na njia zingine za usaidizi. Vyanzo vya mapema vya Kiyahudi, hata hivyo, vilidharau ufundi wa msingi.

Lakini kulikuwa na ufundi fulani ambao walisifu. Watengeneza viatu, waokaji mikate, maseremala. Tunamjua mwalimu Myahudi ambaye alikuwa seremala na aliyelelewa na seremala, Yesu wa Nazareti.

Wafanyakazi wa ngozi na waandishi. Waandishi ni aina ya wazi. Lakini kazi ya ngozi pia inavutia sana kwa sababu huenda Paul alikuwa akifanya hivyo na tutazungumza zaidi kuhusu hilo baada ya muda mchache.

Mafundi walifanya kazi kwa bidii. Uzalishaji wao ulikuwa mdogo sana katika nyumba, mara nyingi na vyumba vya mezzanine kwenye ghorofa ya chini, na maduka madogo. Biashara nyingi ziliajiri wanafamilia au wanakaya wakiwemo watumwa.

Biashara kubwa zaidi, hata hivyo, zinaweza kuajiri hadi watumwa 100. Lakini biashara nyingi zilikuwa shughuli ndogo, biashara za familia. Kwa wastani wangekuwa na wafanyakazi sita hadi 12.

Siku ya kazi inaweza kuwa kutoka macheo hadi machweo. Lakini iliwapa fursa nyingi za mazungumzo, ambayo yatakuwa muhimu na tutazungumza zaidi juu ya hilo. Baadhi ya maduka yalikuwa na sauti kubwa na hatari.

Baadhi ya maduka ya wahunzi na maduka ya wachongaji. Nakumbuka wakati mmoja nilikuwa nikifanya kazi za mikono kwenye baadhi ya vyumba na moja ambayo nilichukia zaidi ni wakati nilipokuwa nikipasua kati ya matofali, nilikuwa nikipasua mahali ambapo chokaa hakikuwa sawa, nikijaribu kusawazisha. Na nilikuwa nikifanya hivyo mchana kutwa na usiku kucha na masikio yangu bado yalikuwa yanagonga kwa sauti ile ile.

Haikusimama hadi muda baada ya kumaliza kufanya hivyo. Lakini baadhi ya maduka yalikuwa na sauti kubwa na hatari. Kwa wengine, kama wafanyakazi wa ngozi na watengeneza viatu, kulikuwa na utulivu katika maduka yao na hivyo ulikuwa na uwezo wa kuzungumza.

Felicius, fundi viatu, alishona huku mtu akisoma kwa sauti. Baadhi ya watu walilala huko. Wakati fulani watu waliingia ili tu kuzungumza ili uwe na mazungumzo yakiendelea.

Ingawa mtu hakuwa akinunua kitu, bado ungekuwa na mazungumzo angalau. Maduka kwa kawaida yalikuwa ni vyumba vya mtu mmoja. Watu walifanya kazi huko.

Walihifadhi vifaa vyao huko. Walionyesha na kuuza bidhaa huko na mara nyingi familia zililala orofa au katika ghorofa ya mezzanine katika chumba kimoja. Wafanyakazi wa ngozi na mimi nitapendekeza kwamba huenda ndivyo Paulo alivyokuwa, wafanyakazi wa ngozi walikuwa na angalau meza, kinyesi, auli, na visu, mawe ya kunoa ili kuweka zana zao nyingine katika umbo, na mafuta na nyeusi kwa kutibu ngozi.

Ronald Hawk anabainisha hilo. Amefanya utafiti mwingi juu ya hilo. Kwa kawaida maduka yalikuwa karibu na soko au soko.

Sio, sawa, ndio, karibu na soko. Huko Korintho, hiyo ingekuwa karibu na Jukwaa la Warumi pia na bema huko. Bema ingekuwa jukwaa.

Naam, ingejumuisha jukwaa, mahali ambapo gavana angeweza kutoa hukumu na amri zake. Mafundi, hiyo ilikuwa ni mabano ya kiuchumi ambayo yalikuwa ya kati kati ya tabaka la juu la dakika na tabaka kubwa la chini. Kwa kawaida hawakuwa maskini kama wakulima.

Kwa kawaida hawakuwa maskini kama wakulima, lakini angalau miongoni mwa wakazi wa mijini, walikuwa na maisha bora kuliko maskini zaidi huko. Lakini hawakuwa wa tabaka dogo sana la juu ama, au tabaka la utajiri wa juu. Kujifunza biashara.

Uanafunzi, kwa kawaida ndani ya familia au familia nyingine za biashara sawa, unaweza kuanza wakiwa na umri wa miaka 10 hadi 13. Wakati mwingine wasichana pia wangeweza kufanya hivyo Misri. Lakini inaweza kuanza hata kuchelewa kama umri wa miaka 25, kulingana na maandishi moja.

Marabi waliwahimiza Wayudea na akina baba wengine wa mashariki wa Mediterania na zaidi wa mashariki wawazoeze wana wao kufanya biashara sawa na wao wenyewe. Kwa hivyo, Paulo anaweza kuwa alijifunza kazi hii kutoka kwa baba yake katika siku zake za awali. Kando na somo la Torati, ulitarajiwa katika kipindi hicho mara nyingi kufanya yote mawili.

Ingawa labda alitoka katika familia tajiri, pia alikuwa akijifunza ufundi. Sasa, wengine wanafikiri kwamba Paulo alikuwa fundi wa kutengeneza mahema alikuwa fundi wa nguo. Kwa kawaida, wafanyakazi wa nguo hawakuwa raia wa Roma, kama Paulo alivyokuwa, wala hawakuwa raia wa Tarso.

Kwa kweli, wafanyakazi wa nguo katika karne ya kwanza AD walizua maandamano huko Tarso. Wafanya kazi wa kitani walizua maandamano huko Tarso kwa sababu hawakuwa raia wa Tarso, jambo ambalo linaweza kupendekeza kwamba familia ya Paulo haikuwa wafanyakazi wa nguo. Mafundi walidharauliwa na wasomi kama watumwa.

Cicero alisema kuwa hakuna warsha inayofaa mtu huru. Wasomi waliwaona kuwa hawawezi kuwa na wema na wasio na elimu. Lakini tena, ukiangalia jinsi vibarua wanavyojieleza katika maandishi kwenye makaburi yao, mara nyingi wanajivunia kazi yao, kwamba walifanya kazi nzuri.

Kwa hiyo pengine isingekuwa—wengi wa kusanyiko hawangeona hivyo vibaya, kwamba Paulo anafanya hivyo. Lakini wanachama wasomi, hiyo ingekuwa sababu ya wao kuwa na aibu juu ya Paulo. Unajua, haupaswi kufanya kazi.

Hebu tuunge mkono. Kwa sababu ikiwa unafanya kazi na kufanya kazi hii ya mwongozo, basi itakuwa ni aibu. Hatutaki kuwaalika wenzetu kwa hili.

Paulo anapaswa kushughulikia hilo katika barua zake kwa Wakorintho. Mahema yalikuwa muhimu huko Korintho. Unahitaji awnings kwa michezo ya Isthmian.

Moja ya pointi ambapo Paulo pengine ni katika Korintho, ni michezo ya Isthmian ambayo ilifanyika kila mwaka mwingine, yeye ni huko wakati ilifanyika Aprili au Mei mwaka wa 51. Lakini pia mahema na vitu kama hema zilitumika kwa ukumbi wa michezo na kadhalika. Biashara ya kitani ilikuwa kubwa sana huko Tarso.

Tabernacula ya kitani ilitumiwa na wafanyabiashara kwa maduka ya soko na watu binafsi kama vivuli vya jua ili pia iweze kutumika katika masoko ya Korintho. Utengenezaji wa mahema wa Tarso ulikuwa maarufu kote kote katika ulimwengu wa Mediterania. Hata inaonekana kutafsiriwa kwa kitani cha Tarsia.

Inaonekana imetafsiriwa kwa Kiebrania katika marabi. Pamba ya Cilician kutoka Goetia ilikuwa maarufu. Tarso ilikuwa maarufu kwa hilo.

Goetia alikuwa maarufu sana hivi kwamba nguo za joto zilizotengenezwa huko ziliitwa collicium au cilicium, zilizolingizwa Italia kutoka wakati wa Augustus. Wengine wanafikiri kwamba huenda baba ya Paulo alifanya kazi huko, labda kwa ajili ya jeshi. Wengine wamependekeza kuwa hivyo ndivyo walivyopata uraia wa Kirumi.

Lakini kutokana na uwezekano kutoka kwa yale tunayojua kutoka kwa fasihi ya kale, kuna uwezekano mkubwa zaidi kwamba walipata uraia wa Kirumi kutokana na kuwa wanatoka kwa watumwa walioachwa huru. Lakini wengine wamebishana, na mimi huwa nafikiri wako sahihi, ingawa mjadala bado haujakamilika, lakini nadhani wametoa hoja yenye nguvu zaidi. Angalau hayo ni maoni yangu ya sasa.

Labda Paulo hakuwa mfumaji wa mahema kutoka Goetia au kitani. Hiyo ilihitaji zana ambazo zilikuwa kubwa sana kwa usafiri. Paul alikuwa anatembea sana.

Ilimbidi kuhama mara nyingi, hasa kabla ya kufika Korintho. Lakini tunajua pia alifanya kazi huko Thesalonike. Kwa hivyo labda ana begi la zana ambazo angetengeneza na kutengeneza mahema na bidhaa zingine za ngozi.

Neno linalotumika hapa kwa kutengeneza mahema pia lilikuwa limetumika sana kwa ushonaji ngozi kwa ujumla. Unaweza pia kutengeneza hema kutoka kwa ngozi. Huko Korintho, wale wanaohitaji ufundi wa ngozi, haswa raia waliosafiri sana, inamaanisha kuwa mazungumzo haya kwenye semina, angewafikia wasafiri, wafanyabiashara, nk.

Inafurahisha kwamba kati ya Wakorintho 17 wanaojulikana kwa majina katika Agano Jipya, tisa kati yao walikuwa kwenye safari, labda kwa sababu za kibiashara. Pengine hawa walikuwa watu wa njia na hadhi fulani. Walikuwa wale ambao waumini wengi wa Kiyahudi katika Yesu hawakuweza kuwafikia.

Lakini Paulo ana uwezo wa kuwafikia. Ronald Haack amefanya kazi zaidi juu ya hili. Hapa ninamfuata Ronald Haack tu na wakati fulani nikimnukuu Ronald Haack katika suala la utengenezaji wa ngozi.

Kulikuwa na kazi mbili za kutengeneza ngozi, kukata na kushona. Ungejifunza jinsi, kunukuu, kukata vipande vya ngozi ili uwekaji wao uchukue faida ya nguvu za asili za ngozi na hivyo kuhimili vyema matatizo na kuvuta. Na pia, jinsi ya kuzishona pamoja na kushona kwa basting, kushona kwa mshono, au kushona kwa kukata.

Mbili za mwisho, ikiwa seams zinahitajika kuzuia maji. Baada ya kumaliza mafunzo ya kazi, mwanafunzi anaweza kupata zana zake mwenyewe za kutengeneza ngozi. Naam, kazi ya ngozi bila shaka ilikuwa na faida zaidi ya kutengeneza mahema katika masuala ya kutengeneza kitani.

Utengenezaji wa mahema, tena, unaweza kufanywa kwa njia yoyote ile. Lakini juu ya nguo, viwanda vya nguo, kwa kuwa haikuwa kubwa sana, zana hazikuwa na sauti kubwa, na unaweza pia kuwa na mazungumzo zaidi huko. Mazingira ya kidini ya soko.

Kweli, kulikuwa na sanamu za umma katika soko la Korintho. Poseidon, Apollo, Aphrodite, Hermes, na Zeus. Ikiwa unaishi katika tamaduni nyingi za Kikristo, kumbuka kwamba Wakristo wanaweza kusitawi katika tamaduni zingine pia.

Na ikiwa unaishi katika tamaduni nyingi zisizo za Kikristo, unaweza kukumbuka kwamba Wakristo wa kwanza, vizuri, Wakristo wa kwanza waliokuwa wakieneza injili walipaswa kufanya hivyo pia. Tunaweza kuishi kwa amani na watu ambao

hawakubaliani nasi, angalau kutoka mwisho wetu. Mahali patakatifu pa Agora, palikuwa na patakatifu, palikuwa patakatifu pa Agora, palikuwa na patakatifu pa Artemi wa Efeso, ingawa, unajua, Artemi alikuwa mungu wa kike wa Kiyunani, toleo la Efeso la Artemi lilikuwa maarufu sana, na kwa hivyo palikuwa na patakatifu pa Artemi wa Efeso, hata huko Korintho.

Kulikuwa na picha za Dionysus, Athena alikuwa katikati. Juu ya Agora, ulikuwa na hekalu la dadake Augustus Octavia. Kwa hiyo, ungekuwa umezungukwa na ukumbusho wa upagani kila mahali ulipogeuka.

Lakini hiyo haimaanishi kwamba Wakristo hawawezi kuwa Wakristo wazuri katika mazingira kama hayo. Kuzungumza kazini. Watu wangepanya kazi siku nzima ili wawe na mazungumzo.

Kuna hadithi kuhusu Socrates na wengine wakijadili siasa na falsafa katika duka la kushona nguo, au duka la washona viatu. Ulikuwa ni utamaduni uliothamini maongezi na masengenyo. Watu wangepuwa wakiegemea madirisha kuzungumza na majirani zao.

Katika mitaa, wateja au wauzaji maduka jirani, watu walikuwa wakinywa pamoja kwenye mikahawa na kula pamoja kwenye mikahawa. Huko Roma, watu wengi hawakuweza kupika majumbani mwao, kwa hiyo wangelazimika kushuka hadi ngazi ya barabara na kwenda kwenye mikahawa ili kupata milo yao mingi, mbali na mkate sokoni au vitu ambavyo wangenunua sokoni na wangeweza kula hivyo. Watu wangepuwa wakifanya biashara ya chakula cha mchana na wafanyakazi wenza katika migahawa ya tavern na kadhalika.

Wadhihaki walishiriki katika mazungumzo ya kiakili katika maeneo kama hayo na ndivyo pia wanafalsafa wengine. Naam, misionari akihubiri kazini. Paulo anazungumza kuhusu saa zake nyingi, katika Matendo 20 mstari wa 34.

28, 30. 1 Wathesalonike 2:9, 1 Wakorintho 4:12, 2 Wakorintho 12:14. Maandiko mengine yanazungumza juu yake akihudumu mchana na usiku. Maandiko mengine yanazungumza juu yake kufanya kazi mchana na usiku.

Huenda alikuwa akifanya baadhi ya mojawapo kwa wakati mmoja. Mchana na usiku haimaanishi usiku kucha haukulala, lakini ikiwa unafanya kitu sehemu ya mchana na sehemu ya usiku, ni muhimu. Na nina uhakika Paul alipokuwa hafanyi kazi, alikuwa akifanya mambo mengine.

Lakini hivi ndivyo alivyofanya sehemu ya muda tu. Huenda alikuwa akifanya hivi sana kabla ya fedha kuingia. Lakini vikundi vya wafanyabiashara, wakati mwingine familia zilizokuwa zikifanya kazi katika biashara hiyo zingepanga pamoja kama vyama, na wangeweza kudhibiti mtaa mzima au sehemu ya jiji.

Kwa hivyo, ungekuwa katika miji ya kale wakati mwingine Mtaa wa Glass, Mtaa wa Uvumba, Mtaa wa Manukato, Plaza ya Vito, Soko la Cobbler, Jukwaa la Wachuuzi wa Samaki, na kadhalika. Ninapata hii kutoka kwa Ramsey McMullen, mwanahistoria wa Yale. Moja ya maswali ya msingi ambayo watu waliuliza ni, unaishi wapi? Kwa sababu hiyo pia ingetambulisha kazi ya mtu huyo.

Unafanya nini? Na jibu ambalo watu mara nyingi wangeuliza ni, kati ya vinyozi, au kadhalika. Na hii iliwekwa katika maandishi ya watu au mawe ya kaburi pia. Kulikuwa na emporiums za kila kitu au maduka ya jumla, lakini kwa kawaida, ulijua ni sehemu gani ya mji wa kwenda ili kupata bidhaa fulani unayotaka kupata.

Na katika kipindi hiki, ni vigumu kwa watu wengi, angalau katika nchi za Magharibi, kuamini, na pengine maeneo mengine mengi, sijui. Lakini mara nyingi kulikuwa na ushirikiano wa kirafiki kutoka kwa watu wa kazi sawa, taaluma sawa. Walikuwa na njia za kawaida za usambazaji, na walifanya kazi pamoja badala ya ushindani wa kukata.

Pia walikuwa na vyama vya biashara. Haya yalikuwa hasa mashirika ya kijamii. Walikutana takriban mara moja kwa mwezi.

Na wakati mwingine wangepata mlo na divai nzuri zaidi kuliko kawaida wangepata wenyewe walipokutana pamoja kwa ajili hiyo. Wanaweza kuja pamoja kusherehekea kuzaliwa kwa mwanzilishi, mlinzi au mungu mlinzi. Na pia, kama chama, wangeungana pamoja ili waweze kuandaa mazishi kwa mwanachama wao yeyote.

Iwapo mtu fulani alikufa, vema, kila mtu ameingia kushughulikia mazishi yao. Huna gharama zote hizi wakati unapokufa. Ramsey McMullin anaonyesha kwamba mikusanyiko yote, iwe kusanyiko lilikuwa la wachinjaji au la vijana au chochote, lilifungua mikutano yao, hii ni nukuu, kwa maombi kwa mungu ambao walikuwa wamemchagua bila shaka wakati wa kuingizwa kwao.

Kwa wapasuaji mbao, huyo anaweza kuwa Silvanus. Kwa wamiliki wa mikahawa, inaweza kuwa Bacchus. Kwa vyovyote vile, Akwili na Prisila, unajua, ni jambo moja, kuna sanamu karibu, lakini ni jambo lingine kushiriki katika chakula kilichotolewa kwa mungu wa kipagani au umetoa shukrani kwa mungu wa kipagani kwa ajili yake.

Kwa hivyo, pengine hawakuwa wakishiriki katika chama cha wafanyakazi wa ngozi. Ikiwa waliishi katika sehemu ya mji wa wafanyikazi wa ngozi, labda wangependelea kuishi katika sehemu ya mji wa Kiyahudi, lakini kwa idadi ya watu waliofukuzwa kutoka Italia, unajua, makazi yanaweza kutegemea ulichopata. Lakini kwa vyovyote vile, wangepurahi, kwa kuzingatia hali hiyo, kuwa na Myahudi mwingine kukaa nao, hasa ikiwa wote wanamwamini Yesu.

Hali ya maisha. Kweli, hizi zinajulikana zaidi kutoka Roma kuliko kutoka Korintho, lakini Korintho ikiwa koloni ya Kirumi ilifuata usanifu wa Kirumi katika mambo mengi. Hivyo, baadhi ya hali ya maisha.

Huko Italia, mara nyingi ulikuwa na nyumba za kupanga na matajiri wanaoishi chini. Tajiri mdogo angeishi juu zaidi. Masikini zaidi wangeishi katika vyumba vidogo juu au vyumba vidogo vilivyo juu ya karakana.

Na kwa kweli, walipopanda juu, walipungua kidogo, pia. Majengo ya ghorofa yanaweza kupata aina ya rickety. Hawakuwa na kanuni thabiti za ujenzi wakati huo.

Na mtoto mchanga, anayedhihaki mambo tofauti huko Roma, alikuwa mdhihaki, anasema kwamba siku yoyote utasikia jengo linaanguka mahali fulani huko Roma au kuungua. Jihadharini na hizo brazier za mkaa. Bila shaka, walifanya nini kwa ajili ya usafi wa mazingira.

Roma ilikuwa maarufu kwa mifereji yake ya maji, lakini maji yalitiririka hadi sakafu ya chini kabisa. Kwa hivyo, haikusukumwa juu. Kwa hiyo, kile ambacho watu katika vyumba vya ngazi ya juu walifanya, walikuwa na vyombo vya kuweka vitu vyao.

Mara nyingi, wangeihifadhi chini ya ngazi. Ilipaswa kupelekwa kwenye dampo la jiji, lakini ikiwa ulikwenda kwenye bafuni, unaiweka kwenye sufuria yako ya chumba. Watu walijulikana kwa kuiondoa nje ya dirisha.

Na ikiwa ilitokea kugonga mpita njia, ambayo wakati mwingine ilifanya, unaweza kweli kushtakiwa kwa hilo ikiwa wangeweza kujua ni dirisha la nani. Lakini kwa vyovyote vile, mara nyingi ilitupwa mitaani. Na pia kulikuwa na vyoo vya umma, kwa hivyo unaweza kwenda kutumia vifaa vya vyoo vya umma.

Lakini ikiwa hutaki kwenda mbali hivyo au hukuwa na wakati wa kwenda mbali hivyo, ulikuwa na chungu chako cha chumbani. Kwa hivyo, pia ulikuwa na watu duni walio na vikundi vya watu mashuhuri kuchukua wapangaji wasumbufu. Kwa hiyo, hukutaka kulalamika sana.

Hilo lilifanyika zaidi katika maeneo ya vijijini na wapangaji kwenye mashamba makubwa. Nchini Misri, ambapo tuna maelezo zaidi kuhusu hati za biashara ambazo zimehifadhiwa kwenye karatasi za mafunjo, wakati mwingine ungekuwa na watu 20 waliojaa kwenye nyumba ya chumba kimoja. Vifo vya utotoni, na wakati mwingine watu wangekodisha au kumiliki robo moja ya chumba, kulingana na hati za biashara.

Watu wengi walikuwa maskini sana. Hao si wale ambao kwa kawaida tunasoma kuwahusu, lakini watu wengi walikuwa maskini sana. Vifo vya utotoni nchini Misri, kwa kadiri tunavyoweza kuijenga upya kutoka kwa mafunjo, vinaweza kuwa karibu 50%.

Watoto wengi waliachwa, ingawa Wamisri hawakuamini katika hilo na wangechukua watoto na kuwalea, au wangeweza kulelewa kama watumwa chini ya sheria ya Kirumi. Sinagogi la Korintho, tunasoma juu yake katika mstari wa 4. Maandishi hayo yanazungumzia sinagogi. Kuna maandishi ambayo yamepatikana kutoka Korintho yanayosema, Sinagogi la Waebrania, iliyoandikwa kwa Kigiriki.

Lakini ni ya tarehe isiyojulikana, na karibu hakika ya tarehe ya baadaye kuliko wakati wa Paulo. Ilipatikana karibu na Agora, ingawa hiyo inaweza kuwa mahali ambapo dengi ilitupwa. Lakini tunajua kuhusu Wayahudi huko.

Karne ya pili, Trypho alikuwa mwalimu wa Kiyahudi huko. Ikiwa Justin hakuunda tu, nadhani labda hakumtengeneza, ingawa labda aliandika mazungumzo peke yake. Lakini ingeleta maana kwamba kulikuwa na jumuiya ya Wayahudi pale, na tuna uthibitisho kwa hilo, ingawa hatuna maelezo ya kutosha kutoka Korintho kujua mengi kuhusu hilo.

Wanahistoria wa Kirumi wanachofanya mara kwa mara, ni kwamba mara nyingi watatumia kitabu cha Matendo ya Mitume kama chanzo kupata maelezo katika baadhi ya miji hii ambayo hawana maelezo zaidi juu yake, isipokuwa kutoka kwa maandishi na kadhalika. Matendo 18 na mstari wa 5. Tunajua mengi kuhusu Korintho, lakini si mengi kuhusu jumuiya ya Wayahudi huko. Matendo ya Mitume 18 na mstari wa 5. Sila na Timotheo walikuja, wakileta habari kwa waumini wa Thesalonike kwamba walikuwa wakifanya vyema.

Paulo alifurahi sana juu ya jambo hilo, na hapo ndipo alipowaandikia Wathesalonike. Na pia walileta zawadi kutoka Filipi. Na tunasoma kuhusu hilo katika 2 Wakorintho 11.

Baadhi ya Wakorintho wanalalamika kwamba yeye hawategemei, na wanagundua kwamba amekubali kuungwa mkono na Filipi. Naye asema, tazama, niliiba makanisa mengine ili kuwahudumia. Anazungumza kwa hyperbolically, kejeli, chochote.

Lakini hakutaka kuwaruhusu Wakorintho wamuunge mkono kwa sababu walitaka kujifanya kama walinzi wake, na alikuwa mteja wao. Alitaka uhuru wa kusema kile alichopaswa kusema. Kwa kweli, kama mchungaji na kama mchungaji mshiriki, sijawahi kuchukua mshahara, lakini ninalipwa kwa mambo mengine mengi.

Kwa hivyo, sisemi wachungaji na wachungaji washirika hawapaswi kulipwa mishahara. Ninalipwa kwa kufundisha. Ninalipwa zaidi kwa kufundisha kuliko kulipwa kwa uandishi, ingawa uandishi unanichukua kazi zaidi, utafiti, na uandishi.

Lakini basi wanatazamia hilo kuendelea hadi darasani. Na kisha mimi blab juu kama mimi blabbing juu sasa kuhusu aina hizi zote za maelezo. Lakini hata hivyo, usiwaambie wasinilipe, tafadhali.

Kwa sababu hata hivyo, ni vizuri kuwa na usaidizi, sivyo? Lakini hata hivyo, Paulo anapata zawadi kutoka Filipi, na kisha anaweza kuacha kufanya kazi hii sana, angalau wakati wote, na anaweza kujitolea kikamilifu kwa kazi ya huduma. Na katika sinagogi mambo yanagawanyika. Watu wengine huamini anachosema, na wanakubaliana naye, na watu wengine hawaamini.

Na baadhi ya wale ambao hawafanyi hivyo, vema, Paulo hachukui sinagogi. Anaondoka. Lakini wanaenda karibu na nyumba ya Titio Haki, ambaye yaonekana alikuwa tajiri, mtu wa mataifa, mchaji Mungu wa sinagogi.

Na hutaki kuchukua watu kama wafadhili. Wanakasirika ikiwa unawachukua kama wafadhili. Hata hivyo, sinagogi limegawanyika, lakini Paulo anasadiki kwamba anasema ukweli.

Wana hakika kuwa wako sahihi. Kwa hiyo, baadhi ya watu wanafikiri kwamba Tito Haki ni mtu sawa na Gayo, ambaye ametajwa katika Warumi 16:23 kama mwenyeji wa kanisa zima la Korintho, ingawa inajadiliwa maana yake. Labda ina maana kwamba alikuwa mwenyeji wa asili, katika hali ambayo hiyo inaweza kuwa hapa, au labda ina maana tu kwamba anakaribisha watu wanaokuja, kama Paulo.

Labda ina maana kwamba yeye ni tajiri sana ana shamba, na labda nje kidogo ya jiji la Korintho, mahali penye utajiri wa kutosha ambapo kila mtu anaweza kukusanyika mara kwa mara. Kuna mijadala kuhusu nini hasa maana katika Warumi 16:23. Lakini Gayo alikuwa kitangulizi kinachojulikana badala ya jina rasmi la masimulizi kama vile Titius Justice. Kwa hivyo, Paulo anaweza kumwita hivyo kwa kiwango anachofahamu.

Luka atatumia jina rasmi la, kusema, Tito Haki. Sio kwa uhakika kuwa huyu ni mtu yule yule, lakini inaweza kuwa. Kumbuka, walikuwa na majina matatu.

Neno fiche la Kirumi, Titius Justice, pengine linaonyesha kwamba huyu ni raia wa Kirumi. Labda anatoka katika moja ya familia za Kirumi zilizokaa Korintho Mpya chini ya Julius Caesar. Nyumba ambayo wangekutana hapo awali.

Kweli, triliniamu ya wastani, ambayo ilikuwa chumba bora zaidi cha karamu katika nyumba kubwa ya Warumi, ilikuwa kwa wastani, kutia ndani huko Korintho, karibu mita 36 za mraba. Na ingeshikilia, vema, kwa hakika, ilishikilia watu wapatao tisa. Inaweza kubeba watu 12.

Inaweza kuwashikilia watu wengi zaidi ikiwa utawasongamano ndani, lakini katika suala la kuwaegemeza kwenye makochi kwa karamu, tisa hadi labda 12. Viti vya

daraja la kwanza au kugemea vingekuwa kwenye trilion. Vipi ikiwa ungekuwa na watu wengine wanaotaka kuja? Kweli, bado ulikuwa na atriamu yako.

Ukiwa na fanicha ya kawaida, unaweza kuweka takriban watu 30 hadi 40 ndani, ingawa bado ungekuwa na impluvium, ambayo ilikusanya maji ya mvua katikati ya sakafu kwa sababu ulikuwa na dari wazi katikati. Lakini unaweza kuwa na watu 30 hadi 40 zaidi huko. Kwa hivyo, Jerome Murphy O'Connor amesisitiza hili haswa.

Wengine wamesema, unajua, sio nyumba zote zilikuwa sawa. Lakini hii angalau inatupa aina ya uwanja wa kufikiria. Ukijumlisha Wakorintho wote walioitwa katika Matendo na maandishi ya Paulo, pamoja na familia zao, unaweza kuwa na takriban watu 50.

Lakini pengine kulikuwa na watu zaidi ya 50, lakini baadhi ya watu hawa walitajwa kuwa ni viongozi katika makanisa au watu wa hali ya juu. Lakini hata ukiwa na watu 50, pengine ulikuwa na makanisa mengi ya nyumbani, na kuna sababu ya kuamini hivyo pia, isipokuwa labda ukiwa nao wote pamoja katika kanisa zima la Gayo, kulingana na jinsi tulivyosoma kwamba katika Warumi 16:23, ambayo iliandikwa kutoka Kakrii nje kidogo ya Korintho. Mkutano wa nyumbani ulitoa hali ya aina ya familia, na hiyo ni muhimu sana.

Ninamaanisha, sio muhimu tu kwa sababu hiyo ndiyo tu waliyokuwa nayo. Pia ni muhimu kwa sababu unajenga mahusiano katika kile tunachokiita vikundi vidogo leo. Kuna msukumo hapo, na msukumo wa baadhi ya yale ambayo Paulo anayataja katika 1 Wakorintho 14, ambapo nyote mnaweza kutoa unabii mmoja baada ya mwingine.

Naam, huwezi kufanya hivyo katika kanisa la watu 1,000. Kuna mwelekeo wa kila mmoja kuwa na karama zake kutoka kwa Mungu ambapo tunaweza kuhudumiana na kufahamiana kwa njia ya uso kwa uso katika kanisa la nyumbani kuliko hata katika kanisa la watu 100 au 200. Ndio maana hata baadhi ya makanisa makubwa yatakuwa na vikundi vidogo ili nguvu hiyo iweze kurejeshwa kwa namna fulani kwa sababu kanisa sio jengo.

Sisi ni kanisa. Sisi ni watu wa Mungu. Na kwa hivyo, tunapokutana kufanya kanisa, tunachofanya ni uhusiano.

Na kama si uhusiano, tunakosa sehemu muhimu ya utendaji wa kile kanisa la kwanza lilikuwa nalo. Haimaanishi kwamba tusikutane, lakini kuna jambo lingine tinaloweza kuongezea. Katika Sura ya 18 na Mstari wa 8, Krispo, yeye ni mmoja wa viongozi wa sinagogi.

Anakuja juu. Akiwa kiongozi wa sinagogi, pengine ana uwezo wa kufanya. Mara nyingi viongozi wa sinagogi hutumia njia zao wenyewe kwa ajili ya utunzaji wa sinagogi.

Ndivyo mara nyingi walivyokuwa viongozi wa sinagogi au wakuu wa masinagogi. Katika Sura ya 18, Mistari ya 9 na 10, na kwa njia pia inapozungumza kuhusu yeye kubatizwa, Paulo katika 1 Wakorintho 1, anafanana, vizuri, nilibatiza Krispo na Gayo. Sijui kama nilibatiza mtu mwingine ye yote.

Lo, ndio, nilibatiza mtu huyu. Na anashughulika na wale wanaofikiri alibatiza kwa jina lake mwenyewe. Na ni kama, hapana, umekosa maana ya ubatizo.

Hii ni kwa Yesu. Waligawanyika. Hiyo ni hasara moja wakati mwingine ya makanisa ya nyumbani jinsi vikundi vidogo zaidi unavyogawanya watu, ndivyo inavyoweza kwenda pande tofauti.

Lakini Matendo 18:8, inazungumzia ubatizo wake pia, Krispo kubatizwa. Na walikuwa na, ninasema hivi kwa sababu hii ni moja ya mambo ya akiolojia inatufahamisha, lakini walikuwa na sehemu nyingi ambapo wangeweza kufanya ubatizo. Walikuwa na nyumba za chemchemi.

Walikuwa na vidimbwi kila mahali huko Korintho. Baadhi yao walikuwa wakfu kwa miungu. Na kisha uko pia papo hapo kwenye Ghuba ya Saronic, na unayo Bahari ya Aegean.

Ninamaanisha, kubatiza watu haingekuwa vigumu kwa njia yoyote ya ubatizo unayotaka kutumia. Kwa hiyo, Matendo 18:9-10, maono na ndoto za kibiblia, hasa mara nyingi zilihusisha Mungu au malaika kuzungumza, hasa katika Agano Jipya, lakini sio pekee. Ninamaanisha, bila shaka, ndoto za Yusufu, ndoto za Farao, Danieli aliota ndoto za kuvutia, na Nebukadneza.

Lakini kwa hali yoyote, katika vyanzo vya kipagani na mara nyingi vya mapema vya Kiyahudi, kulikuwa na ndoto za watu waliokufa kuonekana. Hatuna hilo katika Agano Jipya. Hatuna hilo katika Biblia.

Una mtu huyu kutoka Makedonia akisema, Njoo huku, lakini hakuna dalili kwamba amekufa. Kwa hivyo, kwa hali yoyote, Paulo ana mojawapo ya haya mfano, bora, aina bora ya maono na ndoto ambapo Mungu au malaika anaonekana. Hapa Bwana Yesu anamtokea, kama inavyotokea nyakati nyingine katika Matendo.

Hizo ndizo ndoto zangu ninazozipenda sana, zile ambazo nimemwona Yesu mwenyewe. Yeye ni mkarimu sana. Ana neema sana.

Inanifanya tu kumpenda zaidi. Lakini hata hivyo, Bwana anamwambia, Usiogope. Hili ni jambo la kawaida katika kauli za uhakikisho, na ni kawaida sana katika hotuba.

Mara nyingi wakati Mungu au malaika angemtokea mtu fulani, iwe katika maono ya kuamka au katika ndoto, jambo la kwanza wangesema ni, Usiogope. Na unaweza kuona kwa nini. Ni jambo moja ninapomwona Yesu katika ndoto, lakini watu wengine wanasema wameona malaika.

Naam, naamini baadhi ya watu wamewaona malaika katika maisha halisi wanaowatokea katika utukufu wa namna fulani. Sijawahi uzoefu huo. Nikipata uzoefu, pengine nitataka malaika aniambie, Usiogope, pia, kwa sababu hii ni nje ya eneo la kawaida la uzoefu kwa wengi wetu.

Lakini kwa vyovyote vile, katika Matendo sura, basi tena, inasema, Vijana wenu wataona maono, wazee wenu wataota ndoto. Ninaota ndoto tu. Kweli, mimi ni mzee, lakini hata hivyo, sijapata maono ambapo niliona kitu kwa macho yangu wazi.

Lakini kwa vyovyote vile, hayo ni mambo ambayo ni ya kibiblia, pia, mradi maono hayo yanaendana na yale tunayojua kutoka katika Maandiko, ambayo yanatupa fimbo ya kupimia kwa madai yote ya Ufunuo. Matendo sura ya 18 na mstari wa 11. Paulo alitumia muda wa miezi 18 huko.

Kwa hivyo baadaye wakati Paulo anaandika kwa Wakorintho, ninamaanisha, tayari wamekuwa na baadhi ya mafundisho ya Paulo, ingawa baadhi ya mambo yamebadilika tangu alipoondoka. Huko Korintho, angekuwa huko kwa majira ya joto yenye upepo mkali. Kulikuwa na mikondo ya hewa iliyokutana hapo.

Inasemwa juu ya mdharau mmoja kwamba kwa kuwa aliishi mitaani, angeenda na kurudi kati ya Athene na Korintho kulingana na msimu. Michezo ya Ismythian ilifanyika mnamo Aprili hadi Mei ya 51, kwa hivyo Paul angekuwa huko uwezekano mkubwa kwa hilo. Mnamo 1812, Paulo yuko Akaya.

Korintho ni mji mkuu wa hiyo. Na 2 Wakorintho 1, tunajua mambo yalienea zaidi ya Korintho hadi sehemu nyingine za Akaya pia, makanisa ya Akaya anayozungumza. Gavana wa Akaya alikuwa liwali.

Walikuwa na liwali wao wenyewe kutoka 27 BC hadi mwaka AD 15, na kisha kutoka AD 44 na kuendelea, hivyo wangekuwa na mmoja wakati huu. Mtu ambaye alikuwa kwenye mwendo kasi wa kisiasa, wangetoka kuwa gavana hadi gavana, kama liwali hadi balozi, ambaye alikuwa mmoja wa watu ambao wangekuwa na mamlaka ya Roma, chini ya mfalme, bila shaka. Galio alitambuliwa hapa mnamo 1812.

Tunamfahamu Galio mahali pengine katika fasihi ya Kirumi. Alikuwa kaka yake Seneca Mdogo, yule mwanafalsafa maarufu wa Stoiki ambaye nilimtaja hapo awali. Alikuwa mwana wa Seneca Mzungumzaji, Seneca Mzee.

Alizaliwa huko Cordova huko Uhispania, ambapo Seneca alitoka, lakini akapitishwa na msemaji tajiri ambaye nimemtaja hivi punde, na jina lake likabadilishwa. Hapo awali, alikuwa Marcus Aeneas Novatus, lakini sasa jina lake ni Galio. Na alijulikana kwa haiba yake na akili, zaidi kwa akili yake katika kifungu hiki kuliko haiba yake, lakini alijulikana kwa haiba yake na akili yake.

Marafiki zake walimpenda. Inavyoonekana, alitumwa katika Aprili ya mwaka wa 51 huko Korintho, na akachukua ofisi yake, kama ulipaswa kufanya, mnamo Julai 1 ya mwaka. Kwa hiyo, katika mwaka wa 51, hiyo ndiyo sababu moja tunaweza kuchumbiana wakati Paulo alipokuwa Korintho, kwa sababu anatokea mbele ya Galio.

Huenda Paulo alifika mwishoni mwa 49, baada ya amri ya Klaudio ya kuwafukuza Wayahudi kutoka Roma, na ndiyo sababu anawapata Prisila na Akila wakiwa tayari au walifika mwishoni mwa 49 au mapema 50. Kabla ya Julai 52, kwa kawaida liwali angekuwa huko kwa miaka kadhaa, lakini Galio hakumaliza muda wake wa ofisi. Hakumaliza hata mwaka mmoja wa ofisi yake.

Kabla ya Julai 52, aliugua na ikabidi aondoke. Kwa hiyo, Matendo ni sahihi sana. Mambo haya yanafaa sana.

Katika 49, kufukuzwa chini ya Claudius, na sasa katika 51, wakati Galio ni gavana. Hakukuwa na jinsi mtu kama Luka angeweza kuwa na kitabu fulani cha marejeo ambapo angeweza kuangalia mambo haya. Hili linajulikana kwetu na akiolojia ya kisasa, lakini hakukuwa na juzuu ambalo Luka angeweza kujiondoa kwenye rafu kwenye maktaba na kusema, sawa, huyu ndiye alikuwa gavana katika tarehe hii, na kwa hivyo hii inafaa Paulo.

Hili lingekuwa jambo badala yake angejifunza kutoka kwa Paulo. Na hivyo AN Sherwin-White, ambaye alikuwa mtaalamu wa sheria ya Kirumi, aliandika kitabu juu ya sheria ya Kirumi na jamii ya Kirumi katika Agano Jipya na alisisimua sana juu ya usahihi wa Matendo juu ya maelezo kama haya. Pia, ulikuwa wakati wa machafuko, ingawa, katika mwaka wa 51.

Tunajua kwamba kulikuwa na upungufu wa chakula huko na kulikuwa na machafuko mengi huko Korintho wakati huo. Kwa hivyo, hii ilikuwa sehemu ya machafuko hayo. Analetwa mbele ya bema.

Katika mwisho wa mashariki wa kongamano la Korintho, unaoangazia mtaro wa chini wa kongamano la Korintho, kama rostra ya Kirumi, kulikuwa na bema mbele ya maduka yaliyofunikwa na nguzo. Ilikuwa na urefu wa futi 500, jukwaa hili lililoinuliwa. Ilikuwa mahakama kubwa zaidi katika ufalme huo.

Kwa hivyo, wakati Paulo anazungumza juu ya kwa nini unapeleka mambo mbele ya mahakama za Mataifa katika 1 Wakorintho 6, labda wanafikiria bema. Ilijengwa chini ya mfalme Augustus. Wengine wanasema, hata hivyo, kwamba hii ilitumika tu kwa sherehe na mambo machache rasmi, na kwa hivyo labda mahakama hii haikuwapo lakini ilifanyika katika jengo la kiutawala.

Vyovyote vile, bila shaka Paul alifahamu bema. Anaandika kuhusu bema, kiti cha hukumu cha Kristo, kiti cha hukumu cha Mungu, anachoandika katika Warumi 14 anapoandika kutoka Korintho. Katika 2 Wakorintho 5, anaandika kuhusu kiti cha hukumu cha Kristo.

Mahakama za sheria zilijulikana kuwa na sauti kubwa, na kelele za hasira pande zote mbili, na hilo ndilo tutakalokuwa nalo katika kikao kijacho huku Paulo akipelekwa mbele ya mahakama ya Galileo.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 19 cha Matendo 18. Paulo anakuja Korintho.